

ตีบี อย่างดัง เสียงที่ดังไม่อยู่

DB YangDung

DB YangDung เป็นฟอนต์ตัวแทน
ของแบบอักษรประดิษฐ์ภาพทั่วทั้งนิคมไซ
ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยในยุคอดีต

The letters of DB YangDung emulate the forms of hand-drawn characters that were once popular with the Thai motion picture industry. Samples of such stylishly composed display type can still be seen on movie posters of three decades ago.

With its thick stems and much thinner thin horizontals, the characters gave a feel of strength and solidity. The terminal loop was replaced with a small slab serif pointing to a direction opposite a rounded stem corner. This treatment made it easier for the eye to perceive the serif placement on glyphs such as W and W, thereby helping to increase legibility.

A distinctive feature is the width of letters ต, ต, ฅ and ฅ which was stretched as wide as that of the three-stem letters ฅ, ฅ, ฅ and ฅ. In contrast, letters ฅ and ฅ were made much thinner than the two-stem characters. The floating vowels (อ, อ, อ, อ) were drawn to the same width as that of the consonants beneath them.

The old character set is recast as DB YangDung with most of its previous features retained. The floating vowels are ligatured to match the consonants they interact with in five different widths: 1) Normal, 2) Compressed, 3) Expanded, 4) Normal with ascenders, and 5) Expanded with ascenders.

The name YangDung means “the loud sort” denoting the font’s shouting appearance.

สำนึกสาธารณะ

ยุคที่การเมืองกลายเป็นธุรกิจ, ยุคที่ข้าราชการกลายเป็นข้านักการเมืองและข้านักธุรกิจ,
DB YangDung ถูกใช้ปลูกสำนึกสาธารณะก่อนประเทศถึงกาลล่มสลาย.

ต้องยอมรับว่าอุตสาหกรรมหนังไทยยุคก่อนเป็นที่รวมของยอดฝีมือ ทั้งช่างเขียนภาพ ช่างเขียนตัวอักษร เพราะในยุคนั้นอยากได้ภาพโปสเตอร์ขนาดใหญ่แค่ไหนต้องเขียนลูกเดียว ไม่มีงานพิมพ์ inkjet ใหญ่นาฬิกาห่อหุ้มตึกทั้งตึกได้ อย่างปัจจุบันนี้! กล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นของเทคโนโลยียุคดิจิทัลทำให้งานกราฟิกล้ำไปไกลมาก จนวิธีการเขียนภาพโซว์ผีแปร่ง รวมทั้งตัวอักษรในโปสเตอร์กลายเป็นของหายาก เพราะชี้แจงทำ! ตอนนี้แค่มีไฟล์ภาพคารามาให้ มีฟอนท์ที่ดูใจก็จบงานโปสเตอร์ได้โดยไม่ต้องถึงมือช่างเขียน ขึ้นเทพเหมือนแต่ก่อน. การเกิดขึ้นของหนังย้อนยุคอย่าง 'ฟ้าทะลายโจร' ใน พ.ศ.2543 จึงนับว่าถูกที่ถูกเวลา เพราะคนไทยยุคเก่าก็โหยหา คนยุคใหม่ก็รู้สึกแปลกตา. คนยุคกลางเก่ากลางใหม่อย่างผมจึงชอบมากเป็นพิเศษ!

แบบอักษร SR FahtalaiJone โดย 'โรจ สยามรวย' ที่ใช้กับหนังเรื่องนี้ รวมทั้ง DB ChokeChai (DB#7) ถือเป็นงานตัวพิมพ์ย้อนยุคประเภทเขียนมือของ 'คณะช่าง' หนึ่งในกลุ่มยอดฝีมือผลิตงานโฆษณายุคเก่า. ในยุคสมัยเดียวกันนี้ยังมีอักษรประดิษฐ์อีกประเภทหนึ่งที่ใช้เครื่องมือเขียนแบบง่ายๆ คือ ไม้ตี ไม้ฉาก ช่วย เป็นที่นิยมใช้กันมากในวงการหนังไทย โดยพัฒนารูปแบบตามกันมา. พบได้ทั่วไปตั้งแต่ตัวพาดหัวบนโปสเตอร์ ใบปิดหนัง จนถึงโลโก้ของบริษัทสร้างหนังหลายแห่งในยุคนั้น.

ตัวเหลี่ยมนั่งไทย

- 1) ชื่อคาราแสดงนำจากโปสเตอร์ 'สันติ-วินา' ภาพยนตร์ 35 มม. เรื่องแรกของไทย.
- 2) ตัวอย่าง Logo บริษัทสร้างภาพยนตร์ไทย (ภาพจาก 'ร้อยปีหนังไทย' รวบรวมโดย โคม สุขวงศ์ และ สวัสดิ์ สุวรรณปักษ์)

ลักษณะทั่วไปของตัวเหลี่ยมนั่งไทยกลุ่มนี้คือเป็นตัวเหลี่ยม (ตามเครื่องมือหลักที่ใช้ร่าง) หัวอักษรเป็นขีดสั้นๆ ในแนวนอน (ไม่นิยมละหัวแบบหายไปเลยอย่างในปัจจุบัน) เส้นแนวดิ่งมีตั้งแต่ค่อนข้างหนาจนถึงหนาทีบ, เส้นแนวนอนค่อนข้างบาง. รายละเอียดที่น่าสนใจ คือ สันของมุมฉากที่เกิดจากเส้นนอนทำมุมกับเส้นตั้งนั้นจะถูกลบมุมให้โค้งมน (ส่วนพับในคงปล่อยให้เป็นฉากอยู่) การลบมุมฉากดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์มากต่อตัวเหลี่ยมนั่งไทย เพราะทำให้เราสังเกตทิศทางของหัวได้ง่าย เราจึงเห็นความแตกต่างระหว่าง ผ กับ พ ได้ชัดเจน (แม้ว่าเส้นกลางตัว ผ ชุดนี้จะนิยมเขียนสูงเสมอเส้นหลังเหมือนตัว พ ก็ตาม). การลบมุมฉากเฉพาะสันที่ว่ามานี้ นอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงเชิงช่าง เป็นการลดความกระด้างแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้อักษรทั้งชุดอ่านง่ายมากขึ้น นั่นเพราะหัวถือเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของอักษรไทย และมีอักษรไทยหลายคู่ที่ดูต่างกันได้ โดยอาศัยทิศทางของการหันหัวที่เห็นชัดว่าต่างกันนั่นเอง.

พพ
ตต

โฆษณาชวนเชื่อ

หนังสือรวมบทกวีของนักปฏิวัติชาวจีนผู้ยิ่งใหญ่
ถูกแปลเป็นภาษาไทยในยุคโฆษณาชวนเชื่อลัทธิคอมมิวนิสต์
ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 กลับมาตีพิมพ์ใหม่
ด้วยตัวพาดหัวอย่างดัง โดยสำนักพิมพ์โลกทรรศน์

ก
ก
ก

กขคดตมงจณษชฌญฎฏฐฑฒณดตถทธน
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

DB YangDung

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของตัวเหลี่ยมนั่งไทยกลุ่มนี้คือ ตัวอักษรมีความกว้างที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดแยกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวที่มีความกว้างปกติ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ก, ข, ม, น, อ เป็นต้น 2) กลุ่มที่กว้างมาก ได้แก่ ค-ค , ผ-พ (ล, ส มีทั้งที่ตัวกว้างและตัวปกติ) และ 3) กลุ่มที่ตัวแคบมาก เช่น ร, ว. ขนาดที่แตกต่างกันมากนี้ถือเป็นอิสรภาพของอักษรประเภทที่เขียนประดิษฐ์ขึ้นเอง. ช่างเขียนยุคนั้นมีอิสระที่จะเขียนสระอิ, อี, อี, อี กว้างเท่ากัพยัญชนะตัวไหนก็ได้ที่มันกำกับอยู่! ต่างจากฟอนท์ไทยส่วนใหญ่ของยุค PostScript (รวมทั้งฟอนท์ OpenType ที่ย้ายตัวพิมพ์จาก PostScript มาโดยไม่ได้พัฒนาต่อ) ยังคงมีชุดสระบนเพียง 2 ชุดเท่านั้น คือชุดสำหรับตัวทั่วๆ ไป กับชุดสำหรับ ป, ฝ, ฟ ที่ต้องเยื้องหน้าเพื่อหลบหาง หรือยกสูงให้ลอยพ้นหาง.

สำนักแห่งศรัทธา
ยังประเทศสืบสน! ประชาชนยังรักในหลวง
พาคหัว 'SMEs Today' เล่มที่ 62 ประจำเดือนธันวาคม 2550
โดยมนตรี จันทศิริ เลือก DB YangDung ปลูกสำนักแห่งศรัทธา
ต่อศูนย์รวมจิตใจชนในชาติ.

บ
บ
บ

การที่ตัวเหลี่ยมนั่งไทยกลุ่มนี้ มีผู้เสียชีวิตทั้งชุด ลังใจคนอ่านได้ เกิดจากการเน้นเส้นตั้งให้หนาเป็นพิเศษ และใช้เส้นนอนบางเพื่อเก็บรายละเอียดสำคัญ. เราจะสังเกตเห็นเส้นแนวเฉียงมากนักในตัวเหลี่ยมนั่งไทยกลุ่มนี้ เพราะแม้จะมีถูกจัดให้มีความชันสูง (เช่นตัว ง, จ) หรือไม่ก็เห็นแค่เส้นสั้นๆ อยู่ต่ำติดเส้นฐาน (เช่น น, ม) ทำให้ดูไม่เด่นชัดนัก. ขมวดม้วนของ น ที่พบในบางชุดจะไม่มีเส้นเฉียงเลย ช่างเขียนใช้วิธีต่อเส้นหลังให้ยาวตัดฉากทับกับเส้นล่างที่ลากเสมอเส้นฐานเลยแนวเส้นหลังเล็กน้อย. เส้นคอของตัว ค จะเอนไปข้างหน้าเล็กน้อย ทำให้ดูต่างจาก ค ที่มีคอตั้งตรงอวกให้เห็นหัวที่หันฉากไปข้างหน้าได้ชัดๆ. คอตัว จ เป็นลักษณะเดียวกับ ค. ส่วนตัว ง นิยมเขียนให้หางหักเฉียงขึ้นไปจนเสมอระดับหัว.

ตัวที่ผมเห็นว่าน่าพูดถึงเป็นพิเศษนั่นคือตัว ย ซึ่งถือเป็นไม้เค็ดของชุดตัวเหลี่ยมนั่งไทยเลยก็เลย สังเกตให้ตีเส้นหน้าของมันมีแค่หักเข้า ไม่ยักมีการหักออก! ลักษณะการเขียนทำนองนี้ไม่ได้เกิดขึ้นลอยๆ มันมีรากที่มาจากตัวเขียนบนใบลานยุคโบราณของไทย. การใช้ตัวดูปลายแหลมเขียนหักเข้าออกในแนวอนนั้นทำให้ยากบนใบลานซึ่งมีร่องใบขนานเป็นทางตามแนวนอน จึงมักนิยมเขียนแค่หักเข้า แล้วขีดลงมาเส้นฐานแทน (ย้อนดูบทความ DB Yam ตัวพิมพ์ยุคแรกที่ได้รับอิทธิพลจากตัวเขียน) 'ยักษ์เก่า' ถูกนำมาปรับโฉมใหม่เล็กน้อยในชุดตัวเหลี่ยมนั่งไทย โดยแทนที่จะหักเข้าแล้วขีดลงขนานกับเส้นหลังกลับเขียนลงแบบสอบเข้าหาเส้นหลังเล็กน้อย เกิดเป็นเส้นเฉียงล่อกับตัวอื่นๆ. ย จึงกลายเป็นตัวเด่นของกลุ่ม ทั้งอ่านง่าย สวยงาม และจำง่าย ครบเครื่องจริงๆ. ใครเป็นคนเขียน ย แบบนี้ เป็นคนแรกจึงเป็นเรื่องที่น่าสืบค้น (ก่อนหลักฐานที่หลงเหลืออยู่จะเสื่อมสูญ) เพื่อการเชิดชูชูชอ!

ในการอนุรักษ์เป็นฟอนท์ดิจิทัล ผมตั้งชื่ออักษรเหลี่ยมนั่งไทยเสียใหม่ว่า 'อย่างดั่ง' ให้สมกับบุคลิกที่แสดงออกถึงความยิ่งใหญ่แห่งยุคสมัยของมัน. DB YangDung (DB#3) เกิดขึ้นในช่วงที่เมืองไทยยังใช้ฟอนท์แบบ PostScript กับคอมพิวเตอร์เก่าอยู่มาก จึงต้องทำอย่างดั่งเป็นฟอนท์ทั้งแบบ PostScript และ Opentype (Db YangDung และ DB YangDung X ตามลำดับ)

บปพพฟฟภมบรฤฤฎฏตษสฬฬอ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

๐๑๒๓๔๕๖๗๘๙
01234567890

บ
บ
บ

เพราะฟอนท์อย่างดั่งแบบ PostScript ทำจาก Fontographer ซึ่งไม่มี feature ที่เรียกว่า Ligature ให้ใช้ จึงเป็นอุปสรรคที่จะรักษาเอกลักษณ์ชุดสระบนที่เปลี่ยนความกว้างไปตามพยัญชนะที่มันกำกับอยู่ ดั่งที่ผมได้กล่าวไปแล้วไว้, จึงต้องจำยอมทำตัว ร, ว ให้กว้างกว่าต้นแบบ เพื่อใช้ชุดสระบนร่วมกับตัวปกติและตัวกว้างได้. ส่วนฟอนท์อย่างดั่งในชุดที่เป็น OpenType เราสามารถย้อนยุคกลับไปรักษาความจิกโก๋เดิมๆ ได้ เพราะ Ligature ที่มีใน FontLab ทำให้สามารถเขียนคำสั่งเลือกสระขนาดเหมาะสมกับความกว้างของพยัญชนะได้นั่นเอง. ใครอ่านถึงตรงนี้แล้วลองจินตนาการถามตัวเองดูซิว่า ผมควรทำ DB YangDung ให้มีชุดสระอิ, อี, อี, อี ความกว้างแตกต่างกันซักกี่ชุดถึงจะพอ?...

ด
ด
ด

ด
ด
ด

ด
ด
ด

คำตอบคือ 1) ชุดสำหรับตัวกว้างปกติ 2) ชุดสำหรับตัวกว้างเป็นพิเศษ 3) ชุดสำหรับตัวแคบเป็นพิเศษ 4) ชุดตัวกว้างปกติที่มีหางตั้ง คือ ป และ 5) ชุดตัวกว้างพิเศษที่มีหางตั้ง คือ ฝ, ฟ เบ็ดเสร็จรวม 5 ชุดพอดี! บางคนอาจมีคำถามว่า ทำไมพวกกว้างแต่กำเนิดโครงสร้าง 4 ตัวอย่าง ฉ, ญ, ฒ, ณ ผมจึงไม่จัดชุดพิเศษชุดที่ 6 ให้? คำตอบคือ ตัวมันกว้างมาก มากกว่าพวก ค, พ ฯลฯ เสียอีก เมื่อลองใช้ชุดสระอิของตัวปกติพิมพ์ ณี ดูพบว่า แม้จะสันแต่ยอมรับได้ด้วยความสะดวก เนื่องจาก ณ เป็นการรวม 2 ร่าง ระหว่าง ฉ และ น จึงดูเหมือนสระมันอยู่บนตัวหลังคือ น ฟอนน์โลมได้. เมื่อลองเอาสระอิของชุดตัวกว้างไปลองวางกำกับ ณ ดูกลับพบว่ามันดูไม่เรียบร้อย เพราะปลายสระแควยาวอีกหน่อยก็จะกว้างครอบคลุมตัว ณ พอดี. ครั้นต่อให้ยาวเสมอหน้าตัว ณ กลับพบว่ามันยาวรุ่มร่ามเกินงามไปเสียอีก! เลยจบลงที่ 5 ชุดครับ.

สำหรับอักษรกลุ่มที่มีขมวดม้วนล่างอย่าง น ต้องเลือกขมวดม้วนแบบที่ใช้ยกเส้นล่างเฉียงชนเส้นหลัง แล้วต่อเส้นนอนเป็นดั่งเลยออกไปด้านหลัง (ดูตัว ม ในโลโก้อุทัยฟิล์ม) แทนที่จะเป็น น แบบที่ต่อเส้นตั้งเลยต่ำฐานลงไปเป็นขมวดม้วน (ดูตัว น ใน โลโก้ อินทรวชิตร) เนื่องจาก น แบบหลังเมื่อวางสระอุ, อู จะอยู่ต่ำลงไปจากเส้นฐานมากจนดูไม่สวย.

อย่างที่ผมกล่าวไว้แต่ตอนต้นๆ ว่า ต้นแบบของ DB YangDung เป็นอักษรที่ร่างด้วยเครื่องมือเขียนแบบ นี่เองน่าจะเป็นที่มาของการจัดระเบียบเส้นกลางแนวนอนของอักษรส่วนใหญ่ (เช่น ขีดกลางของ ล, ส, ร, ย ขีดหัวของ ค, ค, จ, อ หรือแม้แต่ไหล่ของตัว ห) ให้ตรงแนวก้น. สุ่มเสียงที่ดั่งฟังชัดของมัน จึงแฝงไว้ด้วยกฎเกณฑ์แบบแผนที่หน้าเชื่อถือ.

สำหรับชุดอักษรโรมันของ DB YangDung รวมทั้งเลขอารบิก ถูกออกแบบขึ้นใหม่ทั้งหมดโดยยึดหลักการของช่างเขียนชั้นครูที่ตกทอดมาถึงเรา. ตัวพิมพ์เล็กหลายตัว เช่น c, e, s และเลข 2, 3, 5 จะปล่อยเส้นบนเส้นล่างให้เหยียดตรงตามแนวนอนเหมือนเส้นบนที่พบใน จ, ล ของกลุ่มตัวเหลี่ยมนั่งไทย จึงให้เสียงใกล้เคียงชุดอักษรไทยมาก.

ถึงแม้ ตัวพิมพ์ จะเป็นเพียง 'เสียงชนิดเรียบ' ก็ตาม 'ความดั่ง' ของ DB YangDung มันยังคงก้องกังวานนานเกินถึงศตวรรษ และยังไม่มีทีท่าจะเรียบลงได้ด้วยซ้ำ.

เป็น 'ความดั่ง' ที่ยังไม่อยู่อย่างแท้จริง.